

רחל חלבה
הוראת ה'זמנים' במקרא
לתלמידים שאינם דוברי עברית

ההרצאה מבוססת על 'הנה' - ספר לימוד להוראת המבוא העברית המקראית בדרך המעשית' - הנמצא בשלבי כתיבה מתקדמים, ועל המאמרים:

- Halabe, R. (2007). *The Introduction to Biblical Hebrew the Practical Way. Hebrew Higher Education. 12, 101-119.*
- Halabe, R. (2008). *Ancient Languages are still Around, but do We Really Know how to Teach Them?* *SBL Forum, March 2008.*
<http://www.sbl-site.org/publications/article.aspx?articleId=756>

ב'מבוא לעברית מקראית בדרך המעשית' רוכשים התלמידים (דוברי האנגלית) כלים יעילים שיסייעו להם לפענח טקסט מקראי באופן עצמאי. כוחה של התוכנית בסדר שבו נלמדים הנושאים הדקדוקיים, ובדקדוק הפדגוגי שבאמצעותו הם מוקנים. בקביעת הסדר נלקחו בחשבון הן שכיחותם של הנושאים הדקדוקיים והן הקלות היחסית שבה ניתן ללמד וללמוד אותם. הוראת ה'זמנים' במקרא מדגימה יפה את השיטה.

הוראת הפועל מתחילה בהצגת צורת ה'יקטל' / prefix form בבנין קל ובגזרת השלמים. ה'יקטל' מדגים היטב את אופיו ה'נזיל' של הפועל המקראי. מחוץ להקשר, מערכת ה'זמנים' במקרא מבלבלת מאד. 'יקטל', למשל, עשויה להתפרש בהקשרים שונים כאילו היא מצביעה על נקודות או קטעים שונים על גבי סרגל הזמנים, ומתארת אספקטים¹ ומודוסים² שונים. אפשרויות מגוונות אלה מופיעות בשכיחות שונה. כאשר מוקנית צורת ה'יקטל', מוצגת תחילה בפני התלמידים התמונה הגדולה והמבלבלת: דוגמאות שונות מן המקרא ובהן פעלי 'יקטל'. ולצדן תרגומיהן למשל:

¹ פעולה חד פעמית, מתמשכת, בו זמנית, הרגלית וכו'
² קביעת עובדה או הבעת תנאי, ציווי, משאלה וכיוצ"ב

וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת בראשית מב, ט	And Yossef remembered the dreams (Genesis 42, 9) <i>past</i>
צִידוֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן שִׁרְיֹן Narrator: דברים ג, ט	Sidonians call Hermon Siryon (Deuteronomy 3, 9) <i>present</i>
אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שמות כג, טו	The Festival of <i>matzot</i> you are to keep (Exodus 23, 15) <i>Command</i>
אֵל תִּגִּידוּ בְּגַת... פֶּן תִּשְׂמַחְנָה בָּנוֹת פְּלִשְׁתִּים... שמואל ב' א, כ	Tell it not in Gath... lest the daughters of the Philistines rejoice ... (ISamuel 1, 20) <i>subjunctive - worry</i>
ה' יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד שמות טו, יח	* Let YHWH be king for the ages, eternity! *The LORD shall reign for ever and ever. (Exodus) <i>wish/future/present continuous</i>

עכשיו מגיע הזמן לקבוע סייגים למבוכה. התלמידים לומדים על ה- ו' של העבר³

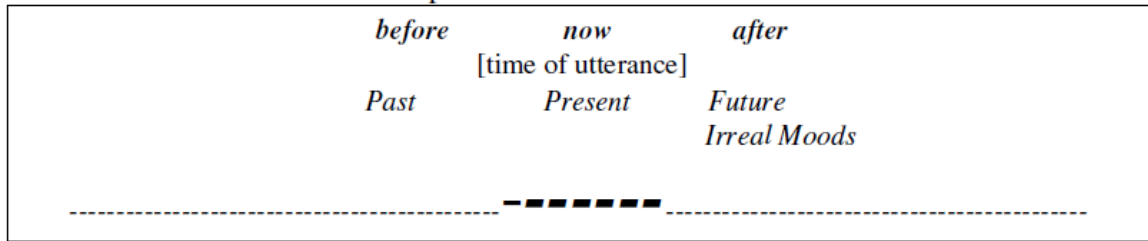
וניקודה האופייני. צורת 'ניקטל' נלמדת בשלב מוקדם זה בשל שכיחותה. אכן, לא רק ש'ניקטל' שכיחה מ'יקטל', אלא שמרבית הפעולות המצביעות על העבר, מופיעות בצורת 'ניקטל'. ידיעת 'ניקטל' מאפשרת אם כך, לפענח חלק גדול ביותר מן המשפטים הפעליים במקרא.

אחרי הוראת 'ניקטל' חוזרות ומוצגות בפני התלמידים דוגמאות שונות ובהן פעלי 'יקטל' (הפעם ללא 'ניקטל'), שעדין ניתנות להתפרש ולהיתרגם לזמנים, לאספקטים ולמודוסים שונים. בעקבות בדיקת הדוגמאות הללו ותרגומיהן מוצע לתלמידים מודל (ראו להלן), אכן, מודל פשטני אך יעיל ביותר, שיסייע להם לתרגם את 'ניקטל'/'יקטל'. באופן דומה מוצגים ונלמדים גם פעלי 'קטל', והמודל שלעיל מורחב כדי לכלול גם אותן. היכולת לתרגם פעלי 'יקטל'/'קטל' (בשלב ראשון, קל/שלמים, ובהדרגה גם גזרות ובנינים אחרים) תוך זמן קצר יחסית, מאפשרת לתלמידים להתמודד עם חלק רב ביותר מן הטקסט המקראי. כדי להגיע לכך הם אינם חייבים להיכנס לפרטי הפרטים של המינוח והדיון הבלשניים. באלה הם יכולים להעמיק בסיבוב הבא בספירלת הלמידה, אם וכאשר יהיו מעוניינים להגיע אליה.

³ ולא כ - *vav relative, vav consecutive, vav conversive* וכיוצ"ב

Tool No. 12

A Simplistic Time Line Illustration

A Simplistic Model for the Interpreting the Prefix Form

<i>Form¹</i>	<i>With ן of the Past Yes/No</i>	<i>Possible Interpretations</i>	<i>On Which Section of the Time Line?</i>
ןיקטל	Yes	Past!!!	'Before'
ןיקטל & ןיקטל	No	<ul style="list-style-type: none"> • Present <i>(Aspects: Continuous or Customary)</i> • Future • Irreal Moods: <i>Command</i> <i>Cohortative²</i> <i>Jussive³</i> <i>Subjunctive⁴</i> 	'Now' & 'After'
ןיקטל	No	<ul style="list-style-type: none"> • Past 	'Before'

¹ The size of the fonts reflects the frequency with which you will encounter the different forms with the assigned interpretation.

² Self directed command: e.g. Let me..., Let us...

³ Indirect command to, expectation from the 3rd person: e.g. Let him..., They should...,

⁴ condition, possibility, consequence, request, wish, curse, etc.

